



Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. IV. Tobias tam studiosus sepulturæ, quàm patiens cæcitatatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

lisset; nisi credidisset illos in lucem denuo asserendos. Hæc sunt, quæ nostris actibus maxima tribuunt momenta & actiones à se bonas ad gradum dignitatis excellentissimum extollunt. Hinc & Angelus singularim & significanter: Quando orabas, inquit, cum lacrymis & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum, &c. ego obtuli orationem tuam Domino. En gemmam nobilissimam auro clausam, en anulum pretiosissimum, sepulturæ studium non unâ solùm virtute decoratum. Sed hic altera pars dictionis, tolerantia cæcitatibus inspicienda.

Summa fuit Tobia, tolerantia in cæcitate perferendâ. Hic cum Psalte regio dixerimus: Verè Deus mirabilis tu es, quia omne, quod volueris, facies, sermo tuus potestate plenus est, nec dicere tibi quisquam potest: Quæ ita facit? Expostulare cum Deo nefas, facti rationem à Deo postulare non licet. Et en iudicia Dei occulta, admiranda, semper tamen æqua. Tobias post tot virtutum officia, & actiones sanctas, dum Dei causâ laborat, cæcitate incurrat. Hic multi, qui valetudinem & bona fortuna nimis æstimant, aliter debuissent fieri iudicaverint. Nam Tobias eodem Pentecostes vesperæ à sepeliendi labore admodum fessus, cum aliquid immunditiæ legalis, à cõtractu mortuorum contraxisset, domum suam non omnino ingressus, sed in vestibulo iuxta parietem decumbens, obdormiuit; hic hirundines in dormientis oculos deiecerunt fordes. Quomodo autem si dormiuit? Interpretes septuaginta censent apertis cum oculis dormiuisse. Pro testimonio dicit Plinius: Parentibus oculis dormiunt lepores, multique hominum. Hoc tamen mirum videri possit cum sicum hirundinis excrementum oculis medeatur, quem modo eos recens & calidum perdat. Nam & hirundinum pulli sic cæcantur, eorum tamen oculares medici sunt parentes. Quæ de re Tertullianus ita loquitur: Hirundo si ex cæcaverit pullos, novit illos oculare rursus de sua chelidoniâ.

Tobias igitur usum oculorum perdidit anno ætatis quinquagesimo sexto, sed non perdidit casu, aut fortuitò. Hic igitur ambos oculos immergamus in divinam providentiã, quæ ab omni retro æternitate, quidquid nobis tolerandum, ad unguiculum dimensa est. Nil in orbe fortuitò, aut casu fit, si divinâ spectemus scientiam; si nostram, plurima. Deus puncto temporis omnes terrarum & marium, omnes cæli & inferorum recessus, ac sinus, omnium Angelorum & hominum corda, cordiumque latebræ pervidet ac penetrat, disponitque omnia sapientissimè. Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus; omnia autem nuda & aperta sunt oculis ejus. Quoniam oculi Domini multò plus lucida res sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes. Opera omnis carnis coram illo, & non est quidquam absconditum ab oculis ejus. Hinc nihil in terrâ sine causâ fit. Divina providentiã attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.

Augustinus in Psalmum illum interpretis: Confitebor tibi in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua: Occultum, inquit, iudicium est pœna, quâ nunc unusquisque hominum, aut exercetur ad purgationem, aut admonetur ad conversionem: aut si contempserit vocationem & disciplinam Dei, excacatur ad damnationem. Non in toto corde confitetur Deo, qui de providentiâ ejus in aliquo dubitat. Omnia ad divinâ providentiæ regimen referantur, quæ stulti quasi casu & temerè, & nullâ divinâ administratione fieri putant. Paulus in tribulatione gaudet, quia non casum, sed Dei donum tribulationem agnoscit. Egrotat quis? si probus est, exercetur ad præmium; si improbus, monetur ad conversionem; si obdurus, preparatur ad damnationem. Moses infantulus in picatâ vimineâ fuscillâ à Pharaonis filiâ non casu, sed certo Dei consilio inventus est. Ad Hic-

Tob. c. 12. vers. 12.

Psal. 119. vers. 1. Eccles. c. 8. v. 3. & 4.

Plin. l. 11. Natur. hist. c. 37.

Vide de viciis Ornihol. l. 17. c. 6. sine s. Tertull. l. de pœnit. c. 12. pag. 199.

Tobias anno ætatis 56. perdidit usum oculorum.

Heb. c. 4. vers. 23. Eccl. 23. vers. 28. Idem c. 39. vers. 24.

Sap. c. 8. vers. 1.

Aug. in psal. 9. pag. 24.

Tribulatio est Dei donum.

A remiam in vinculis hærentem venit, sed non casu, pa- truelis ejus offerens emendum prædium. Ene, aiebat, à me agrum meum, è quo tamen nec manipulus, sed nec spica mihi poterat, cum Chaldaei Iudæã jam pæne totâ occupatâ Solimæis portis imminerent. Nihilominus Hieremias agrum illum, qui jam in potestate hostis fuerat, signatis tabulis emit, testes adhibuit, argentum adnumeravit, non casu, nec temere, sed causam hanc addidit: Intellexi autem, quod verbum Domini esset. Hussai principis armentum omne abactum, greges ovium combusti, liberi ruinâ domus obruti, non casu, nec fortuitò: Dominus abstulit, & sicut Domino placuit, ita factum est.

Cum sorti nos committimus, & ex urnâ fortuitorum bonorum feliciorum sententiam expectamus, schedulæ inanes, & vacuæ extrahuntur plurimæ, sed non casu, subito huic inauratus scyphus, illi pretiosâ vestis, isti pictura nobilis obtingit, neque hoc casu. Nam sortes, Salomone teste, in sinum mittuntur, sed à Domino temperantur. Hoc regem Hebræum David mirâ solabatur in ærumnis etiam gravissimis, cum Amnon filius carissimus ad mensam jugularetur, cum nequissimus Semei verba & lapides in regem suum jaceret, cum Absalon rebellis filius in parentem arma moveret. David ad Deum se vertens: Ego autem, inquit, in te speravi Domine; Dixi: Deus es tu, in manibus tuis sortes mee. Dicant, faciãtque homines quod volunt, laudeat, vituperent, extollant, abiciant, parum interest, quod tua, mi Deus, providentiã me fieri decreverit, id fiet, non istud forti, sed tuæ potentie ac voluntati adscribendû.

Ambigebat rex Babylonis Nabuchodonosor num vim bellicam in Ammonitas verteret, an verò adversus Hierusalem tenderet: Strix enim rex Babylonis in visio, inquit Ezechiel, in capite duarum viarum, divinationem querens, commiscens sagittas interrogavit idola, exta consuluit. Ad dexteram facta est ejus divinatio super Hierusalem, ut ponat arietes, ut aperiat os in caede, ut elevet vocem in ululatu, ut ponat arietes contra portas, ut comportet aggerem, ut adificet munitiones. Sed hoc non casu, neque fortuitò factum, sed divinâ voluntate has sortes temperante.

Rex quidem gravissimè deliquit, quòd tanti momenti bellum sorti subjecerit, nihilominus prout Deus voluit, ita fors exiit.

Rex Israël Achab mutatâ veste in aciem prodiit adversus Galaaditas, eoque loco substitit, quo extra teli jactum esse videretur. Vir autem (miles gregarius), terentid arcum in incertum sagittam dirigens, & casu percussit regem Israël, inter pulmonem & stomachum. Hoc sanè, si spectemus providentiã humanâ casu factum est, ne utiquam verò, si divinâ. Quod Michæas aperitissimè prædixit: Dei sagitta nunquã aberrat metâ. Ad sanandum, ad vulnerandum certissimæ sunt manus divinæ; non evadit ullus, quem eæ sibi ad istû destinaverint.

Cum Ioas rex Iudæ animo angeretur ob vicinum hostem, humentibus oculis Elisæum adiit, & quam rebus omnibus urgeretur, exposuit, ejus auxilium imploratus. Elisæus, qui unum hunc plurimum solari & juvare poterat, sub hoc ipsum tempus ægrotavit, & mortuus est, sed non casu, sed nec in sepulchrum casu illatus est. Nam eo ipso anno Moabitæ latrones irruptionem illac fecerunt, hinc cadaver hominis eo tempore sepeliendi latronum metu in tumulum Elisæi abjectum revixit. Neque hoc certè subito casu tribuendum, quòd maximè casu factum videri potest. Augustus Imperator non casu descripti t orbem nascente Christo, nec Christus casu pro natali domo stabulum habitavit. Hæc omnia divina providentiã disponit, dirigit, ad exitum perducit. Ita nec Tobias casu oculorum usum perdidit. Hanc tentationem ideo permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientis, sicut & sancti Iob.

His

His jam annis, quibus hæc dixi, & scripti, Germania bellis intestinis fuit afflictissima. Sed direptiones, cædes, funera, famis & pestis sævitiæ, militarium scelerum immanitatem, incendia, everfiones urbium, Christianorum Principum diffidia, & quidquid publicæ calamitatis cernimus, hoc Deus omne definito consilio in nos immisit. Ita Domino placuit. Ita factum est. Sed hanc divinæ voluntatis doctrinam plerumque oppugnat argumentatio absurdissima. Sic ratiocinantur: Hanc urbem Deus occupari voluit, ergo ignavia ducum, qui eam hosti diripiendam permisissent, non est puniendâ. Epicherema fatuum, syllogismus pessimus. Et, quæso, num probè hoc in modum concluderem: Cælestis pater filium crucifigi voluit, ergo non malè fecerunt, qui eum crucifixerunt; ergo innocentes Iudæi, ergo Annas & Caiphas, ergo Herodes & Pilatus infontes. Cohæsiõ, aut sequela nulla est.

§. III.

Quod de publicis calamitatibus dictum, idem de privatis rerum jacturis quibuscunque sentiendum. Dixerit quis: Hoc perdo, hoc patior, hoc metuo, hoc me penitus maciat & occidit. Vexum esto: sed hoc omne non casu, aut fortuito, sed divinâ providentiâ & voluntate justissimâ fieri asserendum. Has in te penas Deus ab æternitate cum hoc tempore commensus est. Et quæso te, mi homo, hoc demum, quod tibi sæpius in ista mente altissimâ repono: Malorum penalium nihil uspiam esse, quod Auctorem non habeat Deum. Verissimè dixit Augustinus: Nihil sit, nisi quod aut ipse facit, aut fieri ipse permittit. Omnes miseriæ & cladis, omnes ærumnæ ac calamitates, omnes pœnæ, infortunia, jacturæ tristes & acerbi casus omnes, solum si demas peccatum, à Deo sunt. Quidquid enim malorum talium humana vita, velut Lerna in nos effundit, id omne à Deo ita volente provenit. Atque hoc explicatissimè confirmamus. Est, qui hominem innocentissimum occidit. Hæc cædes à Deo est, uti omnes injuriæ tales & injustitiæ. Quod Augustino credes, qui è censu tuo pro te ratiocinatur in hunc modum: Ergo, inquis, qui innocentem interemit, justè id fecit, an iniquè? Iniquè sanè, ait Augustinus, iniquissimè. Et tamen non fieret, nisi Deus permitteret. Et quamvis ille iniquè fecerit, non tamen iniquè Deus permisit. Hic dixeris: Quare hoc permittit Deus? quare dat homini nequam potestatem tantam in hominem innocentem? disputare vis, antequam facias unde dignus sis disputare. Discite bonum facere, judicate pupillo ac viduæ, & venite, disputemus, dicit Dominus. Noli dicere, quare dat Deus potestatem hæc faciendi: qui dat potestatem, habet æquitatem. Tu iniquè murmurare potes, ille æquitatè perdere non potest. Nunquid iniquitas apud Deum? Absit. Hoc fige in corde tuo, hoc de cogitatione tuâ nõ excutiat inimicus. Facere potest aliquid Deus, ut tu nescias, quare faciat: iniquè tamè facere non potest, apud quem non est iniquitas.

Atque hoc per Christi Domini mortem luculentè monstrans idem Augustinus: Quanta, inquit, bona egit passio Domini? Et tamen passio hujus justus non esset, nisi Dominum iniqui occidissent. Quid ergo? Bonum hoc, quod nobis præstitum est de Domini Passione, imputandum est iniquis interfectoribus Christi? Absit. Illi voluerunt, Deus permisit. Illi nocentes essent, etiamsi tantummodo voluissent. Deus autem non permisisset, nisi justum esset. Voluit ergo facere impius, ut damnaretur; permisitque, uti tibi præstaretur. Quod volunt, imputatur iniquitati impii; quod permittitur, imputatur potestati Dei. Ille ergo iniquè voluit, Deus justè permisit. Vide, quid tibi fecerit iniquus, quid justus; ille voluit, iste permisit. Ille injustè voluit, iste justè permisit. Voluntas injusta damne-

atur, permittio justa glorificetur. Quanta bona facta sunt justis de malo injusti? Hoc magnum Dei, quia & bonum, quod facis, ipse tibi dedit, & de malo tuo ipse bene facit. Noli ergo mirari, permittit Deus, & judicio permittit; permittit & mensurâ, numero, pondere permittit. Apud illum non est iniquitas, tu tantum ad illum pertine.

Verùm hæc in re plurimi etiãnum miserimè hallucinantur, dum causas secundas, ac in scholis loquimur curiosissimè attendunt, causâ primâ penitus non consideratâ. Quod dixi, re simili sub aspectum pono. Fuit, ut in obeundis publicis religionibus magni principes plebem civicam præcederent. Hic spectatorum aliquis, seu principum, seu religionis contemptu, capite recto ad stare, & reverentiæ nihil ostendere, & nec dominicos quidem oculos vereri. Hunc principum unus cõspicatus, & ad famulum mox versus: Abi, ait, & impolito illi spectatori pileum decute, & doce genua cum ceteris submittere. Actutum cõ famulus pervolans, stantis pilei excussit, & impactâ in tergum hastâ jusfit reverentiis adesse. At ille, licet incultissimus homo, mox pronum corpus inclinare, pileum manu tenere, pariâque ceteris facere. Cur quæso tam facile hic homo cessit? Quia vidit principem famulo invenientem, & in aurem aliquid mandantè. Secum igitur non sine ratione cogitabat: Tam extrêmè stultus nõ sum, ut turbas hæc excitem. Cedo, & obsequor. Nam princeps ille nimis multos habet famulos, etiam resistam uni, alii catervatim in me iruunt, unum non metuerem. Antagonistam: tam multis non cedere, infantiæ est. Huic namque principi totâ civitas, tota provincia famulatur. Longæ manus regum. Cedo igitur, nec invado famulum, qui mihi decussit pileum. Ad sui principis nutum hoc fecit.

Nunquid non prudenter istud? prudentissimè. Nam causam primam attendit, non secundam; Dominum jubentem, non famulum exequentem consideravit: famulus quidem, ut causa secunda, pileum decussit; sed princeps, ut causa prima, hoc fieri non tantum permisit, sed & præcepit.

§. IV.

Hoc ipsum in omnibus omnino injuriis, quæcumque demum nobis ab aliis inferantur, altissimâ mente perpendamus. Intueamur non secundas hæc causas, non homines, non diabolos, nec res alias creatas, sed causam primam, omnium auctorem Deum. Ita Iobus, ita rex David, ita tam pifcæ, quam novæ legis sanctissimi viri, injuriis aut damnis affecti non causas secundas, sed primam respexerunt: nec enim, qui noceant, sed à quo permittantur nocere, attenderunt. Chaldæi & Sabæi decusserunt Iobo pileum, cum omnes pecoris divitias auferrent. At Iobus non secundas has causas, sed Deum, causam primam, respexit. An non regum optimo Davidi pileum decussit Semei, cum suum Principem non verbis tantum, sed & luto ac lapidibus peteret? At prudentissimus rex David: Sinite illum, inquit, sinite, sinite, ut maledicat: Dominus enim præcepit ei, ut malediceret David. Dominus præcepit ei. En documentum multo potentissimum, ad sedandum animum adversus omnes injurias, & incommoda à quocumque demum homine, quibuscunque modis proveniant. Hæc enim omnia non fortuito casu, sed vidente ac jubente, aut annuente Deo contingant. Vos, agebat David, causam secundam, maledicunt Semei, ego verò causam primam, Deum delictorum meorum vindicem attendo. Nec enim tam fatuus sum, ut nesciam, unde ista in me mittantur fulmina. Idcirco non quid Semei dicat, aut faciat, sed quid Deus velit, ac jubeat observo. Cognovi Domine, Psal. 118. quia æquitas judiciorum tua, & in veritate tuâ humiliasti me. vers. 75. Obmucui, & non aperui os meum, quoniam tu fecisti. Ab-

In omnire bonâ & malâ primâ causa confideranda.

Causam primam in adversis respexerunt.

David.

2. Reg. 6. 16. vers. 10.

Documentum potentissimè ad sedandum animum adversus omnes injurias & incommoda.

Psalm. 118. vers. 75. Ab-

Ion meus filius coronam de meo capite molitur decutere. Ego taceo, quoniam tu fecisti. Subditi mei insultant mihi. Ego perfero, quoniam tu fecisti. Israëlitis tribus defecerunt à me. Ego non excandefco, quoniam tu fecisti. Hæc omnia, fat scio, tuis sunt placitis. A te & tuæ sunt hæc plagæ; Amove à me plagas tuas.

Ita David non ad secundas, sed ad causam primam respiciens, non lædèstem famulum, sed jubentem Dominum considerans, in iurijs maximas animo tulit æquissimo. Hinc et Bernardi voces: *O vere hominem secundum cor Dei, qui de corde Dei in seipsum ferebat sententiam. Servabat lingua Semei maledica, sed intendebat David, quid in occulto ageret Deus. Vox maledicentis in auribus erat; & regis animus ad benedictionem se inclinabat. Nunquid in ore blasphemii Deus? Absit: sed eo usus est ad humiliandū David.*

Sara.

Ita Iobus, Augustino teste, non attendit, quis percuteret, sed quis permetteret. Ita Sara à suam ancillam interfectrix virorum appellata, pluribusque conviciis affecta, non pugnis, sed nec verbis in famulam sævit, nec eam domo exturbavit, sed nec verbulo contrahiscens in sepeius cubiculum perrexit, toto triduo impransâ & incenata inter preces & lacrymas sua omnia cum Deo transegit. Ita profus & ipsa non fecundâ, sed primam causam indefessis oculis aspexit.

§. V.

Rem miram, & nescio, risu an indignatione digniorem attexo. Fuit non ita pridem ex opulentis civibus jacturam octo millium philippeorum passus, jacturæ causam in civium aliquem devolvebat. Ad illum igitur à damno pecuniario tam mœstum vir religiosus revivens, & inter solationum fomenta illud Iobi adhibens: *Dominus dedit, aiebat, Dominus abstulit.* Cui alter promptè: *Ita est, inquit, ut dicis, Dominus dedit, sed nebulo, sed trifurcifer abstulit.* Ohe voces non hominis, sed boyis! Procul ista, procul ab ore, à pectore Christiano. Indocta nimis infania, furor impius est de divinâ providentiâ tam malè sentire, tam fatuè loqui. Manet illud confirmatissimum: *Dominus dedit, Dominus abstulit:* seu Chaldaei, seu Sabei, seu alij pecus abegerint: Dominus abstulit, quoniam ipse hoc fecit. Nil penitus possunt causæ secundæ, nisi annuat, nisi velit ac permittat prima.

Iob c. 1. vers. 21.

Atque ut facta fiant è verbis, quod dicimus exemplo monstramus. Nobiliores viri complures in orbem steterunt circulo facundo varia dissertantes. Inter hos dicacior unus certum aliquem oratione aculeatâ non leniter perfrinxit, & illi velut pileum decussit. At verò alter tanquam Tiphonæ angue in se coniecto altum coquens dolorem ita secum statuit: Non impunè hoc dixeris. Hæc in me sparsa reddam cum fenore. Inultam, ut scias, non sinam, oris tui libidinem: hæc voces per tuum jugulum redibunt. Hoc igitur ulciscar probè, aut potius bonis & urbe cedam.

Si quis interrogasset hunc hominè, num etiam vellet celo cedere, valde vereor ne responsurus fuisset: Etiam celo cedam, modò vindicem hanc injuriam. O stulti & tardi corde! Ita fatui sumus, ut subinde placeat jacturam potius cœli facere, quàm injuriam non vindicare. Hoc autem inde provenit, quia fixissimis oculis causas secundas intuemur, primam cæci transimus; cum famulo litigamus, & nutus heriles minimè observamus. Ad Tobiam redeo.

Tobias in cæcitate non est contristatus contra Deum, sed in timore Dei permansit.

Tobias non est contristatus contra Deum, quòd plaga cæcitate evenit ei, sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ. Tobias non causas secundas, non hirundines, sed causam primam, sed Deum penarum omnium auctorem consideravit. Hinc animus ei tranquillus, & tantâ in Dei timore constantiâ. Nos itidem nullus metror, nullus dolor, timor nullus à Deo

abducatur: in timore Domini permanebimus immobili, si in rebus omnibus divinam providentiâ, primam rerum omnium causam, devoto pectore suspiciamus.

CAPUT V.

Tobias in adversis erectissimus.

Tobias non inopiâ tantum, sed & cæcitate, gemino & alto ictus vulnere, præterea domi suæ reperit sibilantes colubros, qui eum doctorum aculeis multò acerbis fauciant. Vxor & cognati, quorum fuisset mœstum solari, contumeliis, irrisu & vario scommate jam cæcum & pauperem confixerunt.

Hic geminâ sese spectandum dedit patientiâ, adversus Deum nec voculam a imi reluctantis indicem eiecit, adversus conjugem & cognatos, nihil quod ledere posset protulit, immobilis in timore Dei gratias agens Deo, perstitit. Cognati & uxor illum simpliciter delirum, fatuum, amentem appellârunt. Nam sicut beato Iob insultabant, ita isti parentes & cognati ejus iridebant vitam ejus dicentes: *Vbi est spes tua, pro quâ elemosinas & sepulchras faciebas?* At verò Tobias non pari pari reddidit, nec acerbis quiddam respondit, sed eos, quod Paulus præcipit, in spiritu lenitatis intruens: *Nolite ita loqui, aiebat, quoniam filij Sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo.* Quo sermone Tobias spem æternæ vitæ vivacissimam sibi esse monstravit. Eo autem vir sanctus & probus integritatis laudem summam est consecutus, quòd tametsi pauper fuerit, nec obolum tamen malè partum retinere domi voluerit. Nam cum uxor ipsius quotidie operis textrini aliquid faceret, mercede hædem in manupretium accipit. Cuius cum balantis vocem audisset Tobias: *Videte, inquit, ne forte furivus sit, reddite eum Dominis suis, quia non licet vobis edere ex furto aliquid, aut contingere.* Hic uxor tota in fermento jactans, & fremebunda: *Manifeste, inquit, vana facta est spes tua, & elemosine tue modo apparuerunt.* Vide, mi vir, vide, mi sancte, sed simplex hypocrita, quid tot elemosynis tuis lucratus sis. Ego speret tuam omnem non asse redimerem. Et tamen Tobias tam aculeatam & maledicam linguam æquo animo ferens, irâ incendi, aut exacerbari nequit.

Hic explicandum cur Deus virum integerrimum tot experimentis, tamque vario tentamine fatigavit, & quâ ratione Tobias non contristatus, in Dei timore immobilis gratias Deo egerit. Ita Tobiam in adversis erectissimum hic sistam.

§. I.

Vilius Fatius de vitiosis affectibus edomandis disserens: Deus, inquit, non ut pictor agit, sed ut phrygio. Pictor tabulam politam aut laminam cupream, aut telam expansam in partes non secat, non committit, sed eos colores artificioso penicillo illinit, ut omnibus pictura placeat, omnes eam mirentur & laudent. At verò phrygio telam sericam, holofericam, Attalicam confendit, particulas unionibus & gemmis distinguit. Hinc opus elaboratum, & pretiosum. Deus ab orbe sic egit: tot centena millia suorum mutilari, lacerari, secari permisit. His decussa capita, his confossum pectus, his discepti artus, illi patibula, rotas, cruces corporibus eruentis vestierunt; isti membra tim lacerati, flammis consumpti, aquis præfocati, beluis obiecti, telis confixi, plumbatis contusi, flagris & taureis concisi, saxis & lapidibus instrati. Quorum lanienâ ingemiscens Paulus: *secti sum, inquit, lapides, & dati sunt, in occasione gladii mortui sum.* Est nonnemo, qui credat plures homines, Christi martyres in lege novâ occisos, quàm in præcâ pecude mactatas. En tot centena millia, tot hominum milliones pro Christo jugulati præ-